

EL TIO NELO,

periódic joco-satíric y burlesc.

ARTICLE DE FONDO.

Delectando pariterque monendo.

Quien tuvo, retuvo, y guardó para la vejez.

Aixina diu un dicho castellá; y m'enrecòrde d'éll ara, perque cuant yo era chiquet, mon pare volia qu'estudiara pera arsobispo, y comensá per ferme fer oposicions á una plasa de acòlit, vacant en l'iglesia del meu pòble. Ixquí triufant d'esta primera pròba, perque yo, al mateix temps qu'era algo guapet pa el gust de les beates, tenia alguna lletra, y sobre tot, no m'agradaba el ví dolset.

D'asi vingué el entrar en relacions en l'escolá y el que de tan virtuosa compañía traguera yo algunes taques d'òli y una miqueta de llatí, com el que pòse al cap d'este article.

Y eixa llatiná me defen contra els que, al vore que parle en alguna *formalitat*, serán tal vòlta capasos de chirar la plana y dir molt satisfets:—«Bah, huí está soso EL Tio NELO; cuant li pega per filosofar.....»

¡Quína filosofia ni quins caragòls! El estar de bòn humor no lleva pa que de cuant en cuant puga un hòme pensar de la

pàtria en alguna serietat. Per això, entre altres còses, dia El Tio NELO en el seu prospectet de marres:

«Y pa profit dels mes rucs,
farà vore, en vers ó en pròsa,
c'una còsa son els cues,
y la fulla un 'atra còsa.»

Pero deixemse d'esplicacions y anem á l'ànimá del negòsi.

Yo tenia pensat tirar alguna dotoreríá de les meues sobre varios casos y còses qu'en Valensia pasen, y que no son els millors elements pera donar llustre á les nòstres costums públiques.

La trista història criminal de la semaneta que huí s'acaba me desidí al cap, y agarrant la ploma me vaig enrecordar de qu'els periòdics d'esta capital s'han ocupat en moltes ocasions de lo mateix, ya parlant contra les festes de carrer, ya contra les llibertats dels segos cantarins y atres cosetes per el estil. Y hasta m'enrecòrde també de que no sé quí proposá *empeltar* á Valensia de les costums catalanes, introduint así els tan nomenats còrs de Clavé, com á mich d'anar dulsificant els instints y afisions populars.

Asò seria faena de molt vi, per varies rahons qu'el caràcter d'este paperet no deixa dir; pero l'alusió local á Catalunya m'ha inspirat algunes comparasionetes que pròben ben clarament qu'en matèria de sivilisació del *pueblo soberano* ningú nos pòt puchar al caballet.

Els còrs musicals de Clavé son en Barselona la delisia de les persones illustraes, y atrauen y estimulen als obrers á espansions sempre sensates y profitoses.

¿Pero al cap, qué? Yo soc mes *patriota* y cree que tot això es *música selestial*. En Catalunya encara no han vist el mon per un forat.

Comparem.

En Catalunya hiá *cafés*; en Valensia *tabèrnes*, respècte á la chent de qui ara parlem.

Un obrer catalá, despues de la seua faena diària, sòl anar á un *café*, pren sa taseta de *Mòka*, y despues chua al dòmino ó agarra y llich en molta serietat un periòdic, y discutix á son mòdo en los seus *compaños*, donant quinse y falta al Metternich mes pintat.

¿Qué fa el treballaor valensiá? Anarsen al pla del Remey ó als camps de Campanar, á posarse en regla pera pararli cara al

sòl, fent assistir á la seua familia á una devosió de la qu'en casa se sòlen guañar les indulhènsies.

Si este cuadro no's pròu edificant, anem á est'atre.

Estem en una tabèrna.

—Tio Quico, dos michetes per ara. (Se parla d'aiguarent.)

Per lo regular se pòsa á l'òrde del dia, entre el rògle, algun fet de la crònica criminal. Cada ú pren la paraula, segons li pareix, y tira quatre baladronaes, proclamantse un Sit en lo valor personal y un mestre en l'esgrima de la navaixa, etc., etc., perque tinc que parlar sempre breu y compendiós.

Al dir asò, EL TIO NELO sap en quin lloc deu posar á sèrta part del pòble chornaler, á qui no confundix en lo que direm *vulgo* dels obrers.

Vacha un atre parangonet.

En la gran siutat del Turia están en minoria els treballaors que saben llechir; l'estadística canta. Y dels que saben, la machoria no llich mes qu'els sublimes é instructius romansos de Santa Pola, que formen les biblioteques públiques dels segos.

En Cataluña la clase obrera es *ilustrá*, y en Barselona ha fundat, fa pòc temps, el «Ateneo catalá de la clase obrera,» ahon s'*amòstra* y se *depre*n, y se llich de profit.

En Cataluña existix la lloable institusió dels còrs de Clavé y atres costums públiques á propòsit pera educar al pòble en sentiments benignes y honrats.

Así tenim per tota música orichinal el tabalet y donsaina y alguna c'atra guitarra ó bandurria destemplá en les festes, ó sinse les festes de carrer, complement y epílogo estes últimes, tal com se coneixen, de cuant en matèria de costums públiques puga tindre el pòble mes rústic y atrasat. Tenim la famosa *degòlla*, imitació al viu del atac d'una cuadrilla de bandolers; y tenim..... pero no't desbrases, llengua.

¿Y encara se vòl dir si som ó no som, y si en Cataluña son ó deixen de ser?

Y al dir asò, no creguen vostès que yo tinc á Cataluña per prototipo de sivilisació popular. Allí hiá encara també molta bròsa que tallar; pero..... no vullc dir lo que volia raere d'eixe pero, no siga c'alguu valenciá *ilustrat* me diga que yo hu soc *renegat*.

Res d'això; perque comprenc ó em pènsé compendre el verdader amor á la meua térra, per això cante estes veritats c'á ningu li dòlen mes c'á mí.

Yo defendré sempre á Valensia festiva, alegre y donsainera; pero això nò es rahó pera qu'es parém rasantse la pancha. en mich del camí que nos amostraren els nòstres *papás*.

En sèrtes còses procurem ferli un altaret á l'història, tapemlo be pera que no's costipe y anem sempre cap'avant.

Yo per ara em pare así. No sé si els he fet á vostés riure ó plorar, ó tot á un temps; pero siga lo qu'es vullga.

Dic les còses com les sent,

en contra de Pere ó Blay,

y sinse mirar chamay

per quín costat bufa el vent.

Sòls en algun compliment

la meua ploma se fica,

cuant la còsa s'embolica,

y per un motiu molt èhust

se trata de donar gust

á alguna chica bonica.

Ya está así, caballers; este es el drac de qu'els parli á vostés en el número pasat, al tratar de la sélebre cuestió d'arena.

No tinc la nesia presunsió de creure que siga á consecuenzia de aquell articlet; pero es lo sèrt qu'inmediatament *chudá* el telégrafo, y vingué de Madrid, á *raja tablas*, l'órde pera qu'es traguera l'arena nesesaria, encara que fora de la pancha d'un tiburó.

No obstant, hagué encara algunes *dificultats*; pero el señor Gobernaor sivil tallá el *nudò gordiano*, enviant cap'al mòll uns cuants miñons armats, á les órdes d'un empleat de foment, pera que l'obra anara avant, y aixina susuhí.

A tan lloèhic argument

tot lo mon ya convensut,

ningú tingué que dir chut.

¡Lo que fa el ser elocuent!

He vist mes de dos vespraes,
allá en la mar, fematers
que l'arena dels carrers
s'empòrten á lligonaes.

Y al vore una còsa aixina,
no puc meñs de preguntar:
¿qu'els fematers de la mar
tenen fuero de marina?

ADIOS AL CABANAL.

HERECHÍA.

Resòna el trò, y abaixa dels plorons
núbols el aigua á refrescar el vèrt,
y als primers erisons
¡bòna nit els torrons!
ya s'ha quedat el Cabañal desèrt.

Solitari mireulo, el c'ahir estava
plé de gòig y alegries ¡oh dolor!
(apart d'alguna faba
qu'en la pelleta alsaba
la puncha d'un mosquit en la foscòr.)

Ilusions d'un moment ; la dicha humana
¡cuán breu s'en pasa en transitòri vòl!
Trist el hòme s'afana;
quant mes té mes demana,
y al cap la *Pelá* ve y li fa la còl.

Omplintnos de *plaers* hasta les cuixes,
pasaren ya les delisioses nits
de basques y curruixes,
d'anar á peixcar *fluixes*,
d'agonies y puses y mosquits.

¡Cabañal! ¡Cabañal! Si be hu repares,
un destino funest te té lligat.....
¡Si't veren nòstres pares!
¡Infelis! ¡ahón deixares
ton gloriós monument del temps pasat?

Ton nòm deguera anar escrit en bronses,
qu'es pòc digne de tú el millor paper;
pa mí vals moltes onses;
mes ni eres lo qu'entonses,
ni tampòc lo que *fátuo* pretens ser.

si no, la teua història
una trista memòria
serà c'als veniders fasa plorar.

Adios, el Cabañal; la fresca pica
y ya el llevech auixa la calor;
y no queda una chica,
siga llecha ó bonica,
que puga resistir tanta *picor*.

El carrer de la Reina, adios, c'asòles
en ton piso famós vas á quedar,
de gransa y de rachòles;
adios, les camisòles
y els antics calsonsillos de nadar.

Barraquetes, les d'indole rifeña
qu'en la placha s'alseu, pa pendre el bañ,
les de *Pusa* y *Cameña*,
y atra chent carrasqueña,
adios; ¡nobles varons, hasta un atr'añ!

Pues desd'el núbol que rebenta en tròns,
ya l'aigua abaixa á refrescar el vèrt,
y als primers erisons
¡bòna nit els torrons!

Ya s'ha quedat el Cabañal desèrt.

PALOS.

CASTIC. Un amic nostre, c'ha vingut fa pòc de pendre els aires de fora, nos conta c'ha visitat un poble qu'es diu Bolulla, perteneixent á la provinsia d'Alacant, en el c'ha vist estampá; en la mateixa paret del campanar, y en lletres pròu clares, la si-güent cuarteta, ó lo qu'es:

«Este reloj que claro suena
con gusto el pueblo costeó
escepto José de Juan Bautista
y el tío Pep del cantó.»

Asò podrà ser un mal vèrs, pero es una bòna veritat.

Els indicats suchèctes, que son pudients del poble, están hui plens de vida, rahó per la cual tenen que sufrir les burles y car-

callaes dels demés vehins, tot per no haber volgut contribuir com estos á una millora tan important. ¿Qué no serán despresos?

En puesto del pòble, yo,
per nobles y per rumbosos,
faria que gats y gosos
cantaren esta cansó:

Pèp del cantó y Juan Bautista
son, pera traure dinés,
els primerets de la llista,
escomensant p'el revés.

Més s'estimen
dos pesetes
redonetes
ó en menuts,
c'una alaixa,
c'un bon mòble,
que del pòble
ser volguts.

CUESTIÓ DE CUENS. Algunes persones están enfadaes al vore que no se muden els adoquins esmerats, ni s'apañen els qu'están fora de son puesto. Y repetim qu'están enfadaes, perque temen al observar eixe descuit, que se queden els carrers desempedrats com *in illo tempore*, y tindre per esta rahó que pagar segon vòlta, lo qu'encara la primera no sabem si la chustisia y equitat demanaben que se pagara.—Digna esta millora es—de figurar en l'història,—mes ferla fora mes glòria—no contant en los demés.

HISTÒRIA NATURAL. Pues, señor, el cas es pera riures. ¿Ha tingut ocasió d'observar algú de vostés la musiqueta que de nit els fan unes granotetes als famosos y may ben ponderats *delfins* de la font de la Glorieta? Pues es lo únic que li faltaba al sélebre monument, glòria del art, pa ser la *octava maravella del mon*.

¡Pòbra font, pòbres delfins,
cóm se riurá el escultor

de vosatros, del autor,
y dels dinés dels vehins!

Ara no mes falta c'uns y atres *animalets* s'emparenten, y vorém, per lo temps, còses rares entre les mes rares.

No seria d'estranyar
qu'es vera allí el millor dia
dels tals *nenés* una cria
que donara que parlar.

Por todo lo que precede: *El Editor responsable*,—JUAN GUIX.

VALENCIA.—1862.

IMPRENTA DE JOSE MARIA AYOLDI.